

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ОБРАЗУ ВІЙНИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ (НА МАТЕРІАЛІ ТЕКСТІВ ЗА БЕРЕЗЕНЬ–ТРАВЕНЬ 2022 РОКУ)

*І. М. Літвінова, кандидатка філологічних наук, доцентка
кафедри української мови Харківського національного університету імені*

В. Н. Каразіна (Харків, Україна)

e-mail: sakura-inna@ukr.net

ORCID: [https:// orcid.org/0000-0003-4067-4301](https://orcid.org/0000-0003-4067-4301)

У статті досліджено особливості семантичної реалізації образу війни в поетичних українськомовних текстах, розміщених на сторінках соцмереж упродовж перших трьох місяців повномасштабної російської агресії. Такий підхід до добору матеріалу зумовлений здатністю поезії як виду словесного мистецтва подавати першу швидку реакцію на події та через образну систему ніби знімати проєкцію соціуму щодо його емоційного стану та ставлення до ситуації. Мета статті – дослідити семантичні репрезентанти образу війни на матеріалі сучасних поетичних текстів.

Образ війни в аналізованих творах частотний, представлений великою кількістю образів-складників, його характеризує багата палітра засобів виразності. У роботі виявлено, що досліджуваний образ традиційно мінорний і трагічний, часто персоніфікований. Серед його репрезентантів вирізняємо образи смерті, болю, жаху, руїни, а також реалії сучасної війни – сирени, гради, повітряна тривога, ракети, розтрощені рами, зруйновані будинки, покинуті помешкання, валізи тощо. На особливу увагу заслуговують образи, пов'язані з конкретними трагічними подіями війни: звірства ворога щодо населення українських міст, бомбардуванняпологового будинку й театру в Маріуполі, знищення літака «Мрія» тощо. Назви топонімів України постають як символи незламності народу та спротиву загарбникам. Образ війни репрезентують також графічні знаки, зокрема літера Z.

Частотність образу війни, семантична глибина та розмаїття інтерпретацій в аналізованих текстах дає підстави говорити про масштаб страждань представників української нації щодо подій, які відбуваються. Можливість озвучити свої міркування та емоції в поезіях на сторінках соцмереж дає змогу українцям швидко та якісно відрефлексувати, знизити емоційний градус, відчутти підтримку та співпереживання. Уважаємо, що вивчення поезії в заявленому аспекті є перспективним як для поглиблення знань щодо виражальних можливостей мови, так і щодо вивчення настроїв соціуму впродовж складного історичного періоду.

Ключові слова: поетичне мовлення, лінгвопоетика, образ війни, художні засоби.

Актуальність. Літературна творчість завжди реагує на події в соціумі – темами, образами, жанрами. Особливо важлива така реакція в непростий для народу час, оскільки література виконує функцію суспільного терапевта: дає змогу назвати проблему, прийняти ситуацію, виговорити біль і трансформуватися. Тому природно, що сучасна українська реальність відбита у великій кількості художніх творів. Виступаючи з промовою на врученні Премії миру німецьких книгарів 2022 р., С. Жадан зауважив: «Від початку війни ми всі повертаємо собі цю порушену здатність – здатність зрозумілого висловлювання. Ми всі намагаємось пояснити – себе, свою правду, межі своєї порушеності й травмованості. Література, можливо, має в цьому випадку трішки більше шансів, оскільки генетично пов'язана з усіма попередніми мовними катастрофами та розламами» [1].

Незаперечним є те, що з-поміж текстів художньої літератури саме поезія першою реагує на зміни в житті, дає зріз емоційного стану соціуму та показує ставлення до подій. Це й зрозуміло, адже поетичний текст постає емоційною реакцією на дійсність, дає змогу в стислій метафоризованій формі яскраво передати враження про події, тоді як для написання епічного твору, тим паче великого, потрібно більше часу на осмислення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З огляду на події останнього десятиліття в нашій країні, тема війни є однією з найактуальніших у сучасній українській літературі –

як у прозових, так і в поетичних текстах. До неї зверталися С. Жадан у романі «Інтернат» і збірках «Тамплієри» та «Життя Марії», Гаська Шиян у романі «За спиною», В. Шкляр у романі «Чорне сонце», В. Ананьєв (Маркус) у романі «Сліди на дорозі», В. Бурлакова в щоденнику «Життя P.S.», Б. Жолдак у кіноповісті «Укри»; вийшли поетичні збірки Д. Лазуткіна «Артерія», Ю. Щербика «Небо Донбасу», Л. Якимчук «Розкладання» та «Абрикоси Донбасу», колективна збірка поезій «Там, де вдома» та багато інших.

Відомі також наукові дослідження літератури воєнної тематики, зокрема поетичних текстів: риторику війни в сучасному українському поетичному дискурсі вивчають О. Маленко [3] та О. Пухонська [5], тексти пісень визначеного періоду привернули увагу О. Клещової [2], особливості вербалізації часопросторових образів у сучасній поезії про війну постали предметом наукового пошуку Л. Петренко [4] тощо. Тексти про війну є матеріалом для дослідження дипломних і курсових робіт. Уважаємо, що вивчення поезії визначеної тематики потребує більшої уваги дослідників, чим і зумовлена актуальність нашої роботи.

Після 24 лютого 2022 року спостерігаємо нову хвилю воєнної поезії, яка має певні специфічні особливості, риторику, стилістику тощо. Російська агресія сколихнула емоційний стан нашого суспільства, підняла глибинні переживання, що й зумовило появу великої кількості поетичних текстів на сторінках соцмереж. Спочатку спостерігали передрук творів класиків української літератури – Л. Костенко, Т. Шевченка, В. Симоненка, В. Стуса та інших. Наступним етапом, який швидко змінив попередній, була поява авторських поезій. На сьогодні існує ціла низка сайтів і сторінок у соцмережах, де зібрано поетичні тексти про війну.

Метою нашої роботи визначаємо дослідження семантичних репрезентантів образу війни на матеріалі сучасних поетичних текстів.

Матеріали й методи дослідження. Матеріалом для дослідження обрано українськомовні поезії про війну, представлені на інтернет-ресурсах, зокрема на сторінках «Вірші про російське вторгнення в Україну 2022 року», «Вірші про сучасну війну в Україні – до Дня поезії 2022», добірки поезій «Тримати своїх в обіймах думок: 16 нових віршів про війну» на сайті «Читомо», «Поезія Вільних» та ін., а також публікації в соцмережі «Фейсбук». Уважаємо, що тексти з інтернету якнайкраще відбивають колективний світогляд українців, тому що є результатом спільної діяльності тих, хто пише поезії, і тих, хто читає, коментує та перепощує дописи. Відзначимо візуальний супровід таких текстів, адже ілюстрації часто посилюють враження, роблять акценти.

Ми усвідомлюємо небезпеку збирати матеріал у соцмережах через ризик спотворити авторство чи неточно передати текст, але на цьому етапі приймаємо такі похибки, бо робимо акцент на виявленні особливостей колективної свідомості через поетичні твори. Розуміємо також, що аналізовані поезії мають різну естетичну вартісність і рівень грамотності й далеко не всі поповнять скарбницю української літератури, але беремо їх для аналізу з метою створити об'ємну картину сучасної поетичної реальності.

Серед авторів обраних для дослідження текстів є визнані майстри слова (С. Жадан, О. Ірванець, Д. Лазуткін, Н. Маринчак, Марко Терен, А. Миколаєнко, А. Полежака) і невідомі поети, часто люди, які раніше ніколи не писали віршів. Важливо, що це очевидці подій – як цивільне населення, що зіткнулося із жахіттям, так і воїни ЗСУ. До роботи залучали також тексти пісень сучасних авторів, зокрема Макса Барських, Д. Монатика, О. Положинського, О. Пономарьова, Jerry Heil, Jalsomino та ін., гуртів «Антитіла», «The Hardkiss», «Kozak System», «Мері» тощо, оскільки ці твори також актуальні у визначеному аспекті.

У нашій роботі ми не претендуємо на всеоб'ємність і наукову неупередженість, оскільки маємо справу з «живим» матеріалом, але ставимо завдання простежити основні вектори реалізації образу війни в поезії початку повномасштабного російського вторгнення 2022 року.

Результати дослідження та їх обговорення. Центральним образом досліджуваної поезії є образ війни, що реалізований як через однойменну лексему, так і через складники. Він має виключно негативне емоційне забарвлення, адже війна руйнує, нищить, ламає життя, поглинає та деформує все навколо. Саме такий образ у поезії І. Астапенка «Істина у війні»: *«усе крім війни не важливо адже війна. / усе крім війни не існує усе війна. / навіть сама війна теж пішла на війну / смерть їй у спину кричить: / «я тебе дожену» / істина у війні віриши мені чи ні?»* [1a]. Окрім традиційного поєднання образу війни з образом смерті, спостерігаємо алюзію до афоризму *істина у вині*: війна – лакмусовий папірець, який виявляє істинну сутність людей. Численні повтори лексеми *війна* зумовлюють враження всеоб'ємності й усепроникності, апогей чого вбачаємо в уособленнях *сама війна теж пішла на війну, смерть їй у спину кричить*.

Співзвучність слів, алітерації та специфічна ритмомелодика створюють напруженість й ефект емоційного надриву в поезії К. Мордатенка: *«війна́, вина́, вино́, ви не́ / коло́ддя, дим, гаття́! годі́ни / гарма́тнем отелі́лись, де-/ не-де́; з тенéт мерці́й, крові́нко / запéкла...»* [2a]. Ефект емоційного зламу створений високою концентрацією негативно конотованих лексем, що входять до складу метафор: *небо застрягло в горлі, з губ – гроби – для слів, посивів, сліз – стіна, час для – криків, плачуть пальці* тощо. Образ війни набуває нових семантичних відтінків через низку співзвучних лексем *війна – вина – вино*.

Доволі частотним в аналізованій поезії є уособлений образ війни – жінки, матері/доньки/сестри російського солдата, вдови, померлої дитини тощо. Моторошний жіночий образ вимальовує Марко Терен: *«Війна – це сива вдова, з пожовклим дитячим лицем. / Холодні пустки ліжок у багатоповхвінках могил. / Це душі малят, що лунуть у небо, поки наші тримають тил»* [3a]. В образі поєднано різні цикли людського життя – дитинство (*дитяче лице*) і старість (*сиве волосся*), що виводить його поза межі реальності, робить усеоб'ємним. Метафори *війна – вдова, війна – душі померлих малят* посилює трагізм поезії до максимуму. Доповнює образ метафора *будинки – багатоповхвові могили*.

Уособлений образ відьми представлено в поезії Л. Слабої: *«Будь ти проклята, відьмо Війна!»* [4a]. Метафора актуалізує низку негативних асоціацій образу: нечисть, біль, маніпуляції тощо. Прокляття відьми – своєрідна протидія нечистій силі.

Образ війни в досліджуваній поезії представлений образами-складниками, що традиційно репрезентують воєнну тему, – *смерть, біль, жах, дим, руїна*, а також реаліями сучасної війни: *сирени, гради, повітряна тривога, ракети, розтриті рами, зруйновані будинки, покинуті помешкання, валізи* тощо. Ці образи є елементами метафор, що втілюють реалії сучасної української дійсності: *гармати говорять, розірване небо від пострілів* (В. Винник); *місто в огні* (М. Барських); *долі розбиті градами* (Марко Терен); *причитання сирен, вогневиця снарядів* (В. Головецький); *сирена пронизує район, темрява війни* (А. Миколаєнко); *нічні тіла ракет* (К. Калитко); *вся країна незламна в вогні і руїна* (М. Савка); *кляті обійми, війна і руїна* (О. Положинський), *розтриті долі волають* (Г. Бабич), *поміняли мрії на приціл* (Ю. Саніна), *сирени обірвали наш сон* (Т. Тополя) та ін. Як бачимо, усі образи виключно мінорні та відбивають реалії сучасного життя пересічного українця.

Жахливість зображуваної ситуації настільки масштабна, що не залишає байдужим навіть Бога. Образ посивілого Бога зображено в поезії І. Андрусяка: *«коли пролітає ракета / тоді на якусь мить / можна побачити в небі / нове сиве пасмо / у волосі Бога»* [5a]; Л. Голота вимальовує образ Бога, що плаче: *«...Ти плачеш, Господи?! / Я не втішаю – плач!»* [6a]. Через залучення релігійних образів автори виводять біль українців на вселенський рівень: навіть Бог страждає та шокований тим, що відбувається.

Подекуди образи війни поєднуються з українськими традиційними символами, як-от у поетичному тексті Н. Фурси: *«Я не прийду до вас, рідні, – хіба принесуть. / Стрічі відмінено, п'яски обпечено, згіркли цукерки. / Котиться писанка, чорну збирає росу <...> Котиться писанка чорна травневим зелом – / наче граната, уже без чеки і без серця»*

[7a]. Трагізм ситуації подано в поезії через великодні образи. Традиційно вони несуть радість, світло – зараз же символи біди, що втілено через епітети *обпечені* (паски), *згірклі* (цукерки), а також порівняння *писанка наче граната*.

Переосмислений символ журавлів у поезії Л. Слабої: «*Жур-жур-жур... / То ластівки? / Жур-жур-жур... / Чорні летять хустки, / Чорні хустки війни... / Летять ген у світи! <...> Могили... Журба... Могили... / Жур-жур-жур...*» [8a]. Ефект скорботи посилює співзвучність курликання журавлів – символу України – зі словом *журба*, а також метафора *журавлі – чорні хустки* та образ *могил* як символів смерті і скорботи.

Показово, що образ сучасної війни тісно переплетений з образом весни через хронологію подій російської агресії. Образ весняної пори в аналізованих поезіях набуває нетрадиційних для себе негативних конотацій через епітети та метафори: *холодна* (В. Винник), *люта* (П. Вишебаба), *чорна* (Л. Слаба), *яка витирає сльозу крадькома* (В. Головецький) тощо.

Неприродність весни 2022 року підкреслює М. Савка в поезії: «*Встала весна. Білим цвітом вишневим, травою, / Згаріщем, димом, вогнем безперервного бою <...> Чорна весна. А вона ж білопінна, прекрасна. / Буча. Гостомель. Ізюм. Маріуполь. Попасна*» [9a]. Ефект викривлення реальності створено протиставленням двох світів: прекрасного природного та жахливого реального, авторка вдається до антитези.

Цікава контамінація образів війни та весни в поезії О. Рудої: «*війна і весна – / рима проста й очевидна, / цьогоріч війна і весна – / синоніми*» [10a]. Далі поетка вдається до алузії на поезію П. Тичини, чим увиразнює трагізм і посилює сюрреалістичність ситуації: «*бомбами, бомбами – / золотими, голосними обізвалися міста / самодзвонними: / йде війна / запашна / градами-касетами / закосичена*». Через трансформацію весняних життєствердних образів *арф* у *бомби*, *квітів-перлів* у *гради-касети* реалізовано ідею божевілля того, що відбувається. У такий спосіб образ весни – традиційний символ розквіту, кохання, пробудження – набуває протилежних значень: біди, болю, смерті.

Непрожиті позитивні весняні почуття показано в поезії воїна ЗСУ П. Вишебаби: «*Як замовкнуть усі автомати і розчуємо вресні весну, як же спрагло ми будем кохатись, щоби змити із себе війну*» [11a]. Воєнний та інтимний дискурси у своєму поєднанні створюють оксиморонний образ *лютої весни*. Відчуття зміщення природних життєвих координат передано через образи *солоного поту*, *втоми*, *стогону*, які дотичні до двох світів: зараз – жахливої війни, а зазвичай – щасливого пристрасного кохання.

Пряме протиставлення образів *весни* та *війни* через антитезу спостерігаємо в тексті пісні Д. Монатика: «*Війна – твоє ім'я! / Не Весна!*» [12a]. Як і в попередніх поезіях, аналізовані образи є контекстуальними антонімами.

У досліджуваних поетичних текстах поодинокі трапляється традиційний образ весни як символ життя і перемоги, зокрема в пісні Макса Барських: «*Хай буде весна там, / Де ми стоїмо до кінця! / І нас не зламає війна, / Наша віра єднає серця, / Україна навіки жива!*» [13a]. Семантика образу весни посилена метафорами *ми стоїмо до кінця*, *нас не зламає війна*, *віра єднає серця*, *Україна навіки жива*. Цікаво, що традиційні образи набувають нового звучання й несподівано актуалізуються в пісенних текстах сучасних молодих авторів.

Особливу смислову вагу несуть образи, пов'язані з конкретними трагічними подіями війни – бомбардуванням театру та пологового будинку в Маріуполі, знищенням літака «Мрія», звірствами ворога в українських містах тощо: «*Мені не одразу скажуть / Про підвали театру, / Про розтрощені рами*» [14a] (В. Пригорницький); «*Палають пологові від їх порятунку, / Врятує мама невинну дитину!*» [15a] (Jerry Heil); «*Жили під небом ми одним / Літала «Мрія» високо / Та вся земля тепер у вогні / І в'їлись рани глибоко*» [16a] (К. Присяжнюк). образи в наведених контекстах мають неймовірно високий емоційний заряд через співвіднесеність із трагічними реальними подіями. Поетичну риторичку цих творів можна схарактеризувати словами О. Маленко: «Стриманий, лаконічний текст, без

зайвої тропеїчної «кучерявості», побудований на прийомі констатації – саме ці параметри визначають його художню силу, об'єктивують стан і відчуття від пережитого» [3, с. 108].

Варто зауважити, що наведені образи, попри трагізм, несуть упевненість у перемозі, твердий намір вижити, зберегти волю й відродити українські цінності: «*Прямо на площі в Чернігові / Буду розказувать синові, Що «Мрія» у нас не згоріла...*» [17a] (В. Лісовицький); «*Вони можуть розбомбити Щастя, / Вони можуть розстріляти Мрію, / Але вбити волю їм не вдасться!*» [15a] (Jerry Neil). Важливу роль у контекстах відіграє омонімія лексем *мрія – Мрія, щастя – Щастя*.

Частотними в аналізованій поезії є образи міст, які постраждали у війні чи символізують народний спротив. Фактично вся трагічна мапа України зображена в поезії М. Рудича: «*Мені болить, коли Ірпінь і Буча – / вмиваються кровавими слізьми, / коли земля Гостомеля палюча, – / понівечена зграєю чуми... / Мені болить, коли перлину моря / плюндрують щохвилини, щодоби, / коли пологовий горить і буря – / не гасить Маріуполя гроби... / Мені болить, коли Чернігів стогне...*» [18a]. Текст насичений великою кількістю негативно конотованих лексем (*болить, плюндрують, горить*) і метафор (*міста вмиваються кровавими слізьми, земля понівечена зграєю чуми, гроби Маріуполя, Чернігів стогне*), що створює картину понівеченої України.

Попри біль і горе, образи міст втілюють незламність і віру в перемогу: «*Тримайся, Донецьк, Луганськ, Маріуполь! / Та всі святині, що стояли століттями! / Харків, тримайся! / Херсон – не здавайся, / Київ, ти – сильний, як і решта всіх міст!*» [19a]. У цитованій поезії К. Присяжнюк через метонімію образи міст постають як живі титани, що протистоять злу.

Особливе місце у світоглядній картині визначеного періоду посідає топонім Чорнобаївка, що відображено і в поетичних текстах, зокрема Jalsomino: «*Є таке місце на нашій землі / Воно стане цвинтарем для всієї русні / Це як чорна діра (ха), але для кацапів / Вони туди приходять і зникають насправді / Це місто сили, це місто волі / Це місто зруйнованої “руської долі”*» [20a]. Текст пісні насичений типовими для образу війни лексемами (*цвинтар, зруйнований, страта* тощо), але вони набувають позитивної конотації, оскільки стосуються ворога. Просторіччя й нецензурна лексика в зображенні росіян є типовою рисою поетичних текстів визначеного періоду й відбивають загальне ставлення українців до ворога: не страх, а зневага. Чорнобаївка ж – *місто сили, місто волі*.

Ще одним символом українського спротиву став образ «Азовсталі» – зруйнованого металургійного комбінату в Маріуполі. Переживання українців за оборонців міста й комбінату, що перебували на його території, передані рядками невідомого автора: «*ранок. підйом. Азовсталь. /душ. одягнутися. Азовсталь. / сніданок. кава. Азовсталь. / робота. зідзвони. Азовсталь. / обід. Азовсталь. / Азовсталь. робота. новини. / вечерея. новини. новини. Азовсталь. / Азовсталь*». Номінативні непоширені речення, написані з малої літери, ніби передають монотонний напружений перебіг дня пересічного українця того періоду. Виникає також асоціація зі стуком серця – єдиного українського серця. Повторювана назва комбінату, що виділена графічно, демонструє пріоритет для всіх – важливість порятунку азовців.

Не оминули автори поезії і пісенний конкурс «Євробачення-2022», зі сцени якого переможці – гурт «Kalush Orchestra» – закликали світ урятувати заточених у стінах комбінату воїнів і цивільне населення. Про це, зокрема, читаємо в поезії С. Дубницької: «*Кричать зі сцени наші калушани, / – Рятуй, мій світе, прошу, Азовсталь!*» [21a]. Через присвійні займенники *наші, мій* створено враження єдності всього світу в боротьбі проти зла.

У сучасній війні є чіткі графічні маркери, зокрема латинська літера Z як символ ворога. Він подекуди фігурує в поетичних текстах самостійним образом, наприклад у творі Д. Монатика: «*Він і вони не забудуть тих очей, що закривалися / Від рук твоїх із злим татуюванням “Z”*» [22a]. Через алітерацію [з] акцентовано ворожу символіку та світобачення.

Згаданий графічний символ є основним засобом виразності в поезії О. Суховій «Зло залетіло» [23а], оскільки означає лексеми групи «ворог»: «*зло залетіло, зайшло, запливло, заповзло... / зверху. зненацька. зухвало. / загупало. затупотіло. / залізом забряжчало. зігмами зарясніло. зенітками застрочило...*». Ворог у поезії – *зомбі з зомбоящиків, зараза з закордоння, зайди, загарбники, запродавці, зрадники*, його мета – *захопити, завоювати, зневолити, залякати, загарбати, заграбастати* тощо. У поезії спостерігаємо унікальний прийом – антитезу на рівні графіки: різка ворожа маленька літера *z* протиставлена українській великій заокруглій літері *З*, через яку передано й наші болі («*Земля здригнулася. Завмерла. Збентежилася. Затужила. Заголосила. Застогнала. Заквиліла. Заридала. Запалала. Загравною зайнялася*»), і наші сподівання («*Зеленський. Залужний. Захід. Згуртуватися! Закрити! Захистити!*»), і віру в перемогу («*Знаю: Зможемо. Зупинимо. Зіб'ємо. Знищимо. Здолаємо. Закопаємо. Здобудемо. Заспіваємо. Затанцюємо. Звитягою залунаємо. Засяємо. Заіскримося. Зазоріємо. Згода?*»). Показово також, що авторка вдається до використання односкладних речень, що надає поезії особливої ритміки та дає змогу акцентувати на кожному слові.

Висновки й перспективи. Як бачимо, в аналізованій поезії образ війни є частотним, семантично невичерпним і різноплановим щодо інтерпретацій. Маючи основне вираження через лексему *війна*, він представлений багатьма образами-складниками, в основі яких лежать сучасні реалії. Спостерігаємо функціонування образу на перетині різних дискурсів – воєнного, релігійного, інтимного тощо. Окрім використання традиційних художніх тропів і стилістичних фігур, автори вдаються до пошуку оригінальних засобів побудови поетичного тексту. Усе це вможливорює унаочнити трагізм ситуації та показати переживання українців щодо подій, які відбуваються.

Можливість озвучити свої міркування та емоції через поезії на сторінках соцмереж дає українцям змогу швидко та якісно відрефлексувати, знизити емоційний градус, відчутти підтримку та співпереживання. Звернімося ще раз до згадуваної промови С. Жадана: «Доки у нас є наша мова – доти у нас є бодай примарні шанси пояснити себе, проговорити свою правду, навести лад у своїй пам'яті. Тому говорімо, говорімо. Навіть коли наші слова ранять горло. Навіть коли від них почувася загублено й порожньо. За голосом стоїть можливість правди. І варто цією можливістю скористатись. Можливо, це взагалі найважливіше, що з нами всіма може статися» [1]. А завдання філологів, на наш погляд, – почути й науково осмислити цей голос. Тому вважаємо вивчення сучасної поезії у заявленому аспекті перспективним і таким, що потребує уваги науковців.

Список використаної літератури

1. Жадан С. Промова на врученні Премії миру німецьких книгарів 2022 р. URL : <https://www.facebook.com/serhiy.zhadan>.
2. Клещова О. Образ гусей у пісенному тексті Антона Вельбоя (WELLBOY) та їхня символіка в українській і світовій історії. *Слобожанська бесіда – 14. Лінгвістика тексту і вивчення української ментальності* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Старобільськ, 9 листопада 2021 р.). Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2021. Вип. 14. С. 58–63.
3. Маленко О. О. Риторика війни в сучасному українському поетичному дискурсі. *Український світ у наукових парадигмах* : зб. наук. праць. Харків : ХІФТ, 2016. Вип. 3. С. 105–113.
4. Петренко Л. О. Специфіка вербалізації часопросторових образів у сучасній поезії про війну. *Мовознавчий вісник* : зб. наук. праць. 2022. Вип. 32. С. 102–109.
5. Пухонська О. Поза межами бою. Дискурс війни в сучасній літературі. Брустурів : Дискурсус, 2022. 288 с.

Список використаних джерел

- 1a. <https://www.facebook.com/alla.mykolaenko/posts/5181442495239322>.
- 2a. https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=4895719957204604&id=100002999458344.
- 3a. <https://www.facebook.com/mar.k0.teren/posts/5201743499890915>.
- 4a. https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=466110418547105&id=100054444517500.
- 5a. https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=5012186335537088&id=340552359367199.

- 6a. https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1357914311355766&id=100014116307782.
 7a. <https://www.facebook.com/maryna.kurushyna/posts/1707931666208541>.
 8a. https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1395459690934561&id=100014116307782.
 9a. <https://www.facebook.com/marjana.savka/posts/10225447057097556>.
 10a. <https://www.facebook.com/olena.ruda.5/posts/5057070717687604>.
 11a. <https://www.facebook.com/oneplanetorchestra/videos/5565216596840895>.
 12a. <https://www.pisni.org.ua/songs/8444878.html>.
 13a. <https://www.pisni.org.ua/songs/4444430.html>.
 14a. <https://www.facebook.com/vitaliy.prigornitskiy/posts/4933441086733479>.
 15a. https://www.youtube.com/watch?v=YujzhGdUIFE&ab_channel=JerryHeil.
 16a. <https://pesnihi.com/lyrics/k/kristina-prisyazhnyuk/ya-hochu-do-domu.html>.
 17a. https://www.instagram.com/moriarty_poems/.
 18a. <https://www.facebook.com/maksimrudich/posts/3417851868441906>.
 19a. <https://pesnihi.com/lyrics/k/kristina-prisyazhnyuk/ya-hochu-do-domu.html>.
 20a. https://www.youtube.com/watch?v=qP5t7DjGPM8&ab_channel=SinMan.
 21a. https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1084377512490688&id=100027553492407.
 22a. <https://www.pisni.org.ua/songs/8444878.html>.
 23a. <https://www.facebook.com/philology.knu.ua/posts/4314930991942743>.

References

- Zhadan, S. (2022). Promova na vruchenni Premii myru nimetskykh knyhariv 2022 r. [Speech at the awarding of the Peace Prize of German Booksellers in 2022]. Available at: <https://www.facebook.com/serhiy.zhadan> (in Ukr.).
- Klieshchova, O. (2021). Obraz husei u pisenному teksti Antona Velboia (WELLBOY) ta yikhnia symbolika v ukrainskii i svitovii istorii [The image of geese in the song text of Anton Wellboy (WELLBOY) and their symbolism in Ukrainian and world history]. In: *Slobozhanska beseda – 14. Lihvistyka tekstu i vyvchennia ukrainskoi mentalnosti [Slobozhan conversation – 14. Linguistics of the text and the study of the Ukrainian mentality]*: materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. (m. Starobilsk, 9 lystop. 2021 r.). Starobilsk: DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka», 14, 58–63 (in Ukr.).
- Malenko, O. O. (2016). Rytoryka viiny v suchasnomu ukrainskomu poetychnomu dyskursi [Rhetoric of war in modern Ukrainian poetic discourse]. In: *Ukrainskyi svit u naukovykh paradyhmakh [The Ukrainian world in scientific paradigms]*: zb. nauk. prats. Kharkiv: KhIFT, 3, 105–113 (in Ukr.).
- Petrenko L. O. (2022). Spetsyfika verbalizatsii chasoprostorovykh obraziv u suchasniy poezii pro viinu [Specifics of verbalization of time-spatial images in modern war poetry]. In: *Movoznavchyy visnyk [Linguistic Bulletin]*: zb. nauk. prats, 32, 102–109 (in Ukr.).
- Pukhonska, O. O. (2022). Poza mezhamy boiu. Dyskurs viiny v suchasniy literaturi [Outside of combat. Discourse of war in modern literature]. *Brusturiv: Dyskursus*, 288 (in Ukr.).

REPRESENTATION OF THE IMAGE OF WAR IN MODERN UKRAINIAN POETRY (BASED ON THE TEXTS OF MARCH–MAY 2022)

*Inna Litvinova, Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor of the Department of Ukrainian Language,
V. N. Karazin Kharkiv National University (Kharkiv, Ukraine)*

e-mail: sakura-inna@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4067-4301>

Abstract. Introduction. *The article examines the realization of the image of war in the poetry of modern Ukrainians – both top-ranked poets and amateurs. The study is based on the texts posted on the pages of social networks during the first three months of the full-scale Russian aggression.*

Purpose. *The study of artistic interpretations of the image of war, which is a terrible constant in the life of modern Ukrainian society, makes it possible to model a peculiar psycho-emotional portrait of society, because poetry as a form of verbal art is the first to react to the events taking place. In this aspect, the study of the figurative system of texts of the historical period which is so difficult for Ukrainians is considered relevant.*

Results. *The image of war in the analyzed poetic texts is frequent, represented by a large number of component images and characterized by a rich variety of artistic means as for realization. The analyzed image is accompanied exclusively by a minor tonality and tragedy in their ultimate expression. The image of war is often personified, in particular appearing as a widow and a witch. It is represented*

both by components that embody abstract concepts (death, pain, horror, ruin) and by those that represent the concrete realities of modern war (sirens, grad rocket, air raid warnings, missiles, crushed frames, destroyed houses, abandoned residences, suitcases etc.). Images related to real tragic events of the war deserve special attention: enemy atrocities in various cities of Ukraine, the bombing of the theater and the maternity hospital in Mariupol, the destruction of the Mriya plane etc. The names of Ukrainian cities become conceptual as symbols of the inflexibility of the people and resistance. In the analyzed texts, the idea of Russian-Ukrainian confrontation also finds an original embodiment at the level of graphics.

Originality. The scientific novelty of the work lies in the fact that studied are modern texts, which represent the language creation of the generation that experiences the tragic events of Russian aggression. The analysis of such poetic speech allows to create an overall linguistic portrait of a modern Ukrainian.

Conclusion. The frequency of the image of war, the semantic depth and variety of interpretations in the analyzed texts gives reason to talk about the scale of the tragedy experienced by the representatives of the Ukrainian nation regarding the events that are taking place. The opportunity to express one's thoughts and emotions in the form of poetry on the pages of social networks allows Ukrainians to reflect quickly and qualitatively, to lower their emotional level, and to feel support and empathy. We believe that the study of poetry in the stated aspect is promising both in terms of deepening the knowledge about the expressive capabilities of language and studying the moods of society.

Key words: poetic speech, linguopoetics, the image of war, artistic means.

Надійшла до редакції 21.06.22

Прийнято до друку 03.09.22